

Завдання № 3. Назвіть основну рису вдачі людей, про яких говорять: у неї золоте серце; у нього золоті руки; у нього золота голова; у неї вітер в голові.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Таким чином, виходячи з вищезазначеного, можливо дійти до висновку про те, що комплексна і систематична робота за запропонованою нами програмою сприяє поліпшенню розуміння емоційних станів і придбанню навичок адекватного спілкування, необхідних для подальшої соціальної адаптації розумово відсталих учнів.

Проведена нами корекційна робота сприяє підвищенню рівня розуміння емоційних станів людини розумово відсталими учнями, що свідчить про адекватність використовуваних методів роботи.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янова Г. М., Москаленко В. В. Теоретико-методологічні проблеми соціалізації особистості // Г. М. Авер'янова, В. В. Москаленко – Психологія: 36. наук, праць. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002. – Випуск 17. – С. 3–7.
2. Бочелюк В. Й. Психологія людини з обмеженими можливостями : навч. посіб. / В. Й. Бочелюк, А. В. Турубарова. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
3. Капська А. Й. Соціальна робота: технологічний аспект: Навчальний посібник. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с.
4. Синьов В. М., Пометун О. І., Кривуша В. І., Супрун М. О. Основи теорії виховання: Навч. посібник / За ред. В. М. Синьова. – К.: КІВС, 2000. – 140 с.

REFERENCES

1. Aver'yanova, G. M., Moskalenko V. V. (2002). *Teoretiko-metodologicheskiye problemy sotsializatsii osobistosti* [Theoretical and methodological problems of socialization of personality] *Psikhologiya*: 36. nauk, prats' NPU im. M. P. Dragomanova.
2. Bocheliuk, V. Y. (2011). *Psikhologiya lyudini z obmezhenimi mozhlivostey: navch. posib.* [Psychology of a person with disabilities: teach. manual]. Kyiv.
3. Kaps'ka, A. Y. (2004). *Sotsial'na robota: tekhnologichnyy aspekt: Navchal'nyy posibnyk.* [Social work: technological aspect: teach. manual]. Kyiv.
4. Syn'ov, V. M., Pometun O. I., Kryvusha V. I., Suprun M. O. (2000). *Osnovy teorii vykhovannya.* [Fundamentals of Education Theory: Teaching. manual]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БОЧЕЛЮК Віталій Йосипович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Запорізького національного технічного університету.

Наукові інтереси: соціальна та педагогічна психологія, психологія управління.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BOCHELIUK Vitalii Yosypovych – Dr. in Psychology, Professor, Head of the Department of Psychology, Zaporizhzhya National Technical University.

Circle of scientific interests: social and pedagogical psychology, management psychology.

Стаття надійшла до редакції 27.04.2019 р.

УДК: 378.046-021.64:005.336.2]:616-074/.078(045)

ЗАБЛОЦЬКА Ольга Сергіївна –

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри «Лабораторна діагностика» КВНЗ «Житомирський медичний інститут» ЖОР
<https://orcid.org/0000-0002-08505754>,
 e-mail: olgazabl55@gmail.com

НІКОЛАСВА Ірина Миколаївна –

кандидат педагогічних наук, асистент кафедри «Лабораторна діагностика» КВНЗ «Житомирський медичний інститут» ЖОР
<https://orcid.org/0000-0002-9692-726X>,
 e-mail: irinaniknik5@gmail.com

КОМПЕТЕНТНОСТІ Й РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ БАКАЛАВРІВ ТЕХНОЛОГІЙ МЕДИЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ: ХІМІЧНИЙ АСПЕКТ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Затвердження сучасних стандартів вищої освіти зумовлює розроблення відповідних освітніх програм. Їх конструювання в контексті компетентнісного

підходу, його студентоцентрованого аспекту (Student-centered approach / Learner-centered approach) [1; 9; 11; 12], передбачає забезпечення формування у студентів системи компетентностей «в якості кінцевого

результату навчання» [4, с. 67], відповідних кваліфікацій як офіційного «визнання результату формування у суб'єктів навчання компетенцій (компетентностей), визначених нормативними освітянськими документами для певної галузі діяльності» [3, с. 55], результатів навчання кожної з дисциплін [11; 12]. Із цією метою в освітніх програмах наводяться роз'яснення сутності всіх компетентностей і програмних результатів навчання, розкривається їх внутрішня класифікація щодо окремих навчальних дисциплін [12], зокрема – хімічних.

Зазначене є актуальним для розроблення освітньо-професійних програм підготовки фахівців за спеціальністю 224 «Технології медичної діагностики та лікування», спеціалізацією «Лабораторна діагностика» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з метою упровадження в освітній процес нового стандарту вищої освіти [13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «компетентність» трактовано в Законі України «Про вищу освіту» як: «динамічну комбінацію знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» (стаття 1.13) [10].

У сучасних освітянських документах і довідниковій літературі класифіковано такі види компетентностей фахівців: інтегральну, загальні та спеціальні (фахові, предметні) [5; 7; 8].

«Інтегральна компетентність» трактується як «узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності» [8, с. 4].

«Загальні компетентності» визначаються як такі, що «формується у здобувача вищої освіти в процесі навчання за даною освітньою програмою, але мають універсальний характер і можуть бути перенесені із контексту однієї освітньої програми в іншу» [5, с. 24].

За означеннями освітянських документів, «спеціальні компетентності» «залежать від предметної області та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю» [7, с. 4].

«Програмні результати навчання» тлумачать як «формулювання того, що, як очікується, повинен знати, розуміти, бути здатним продемонструвати студент після

завершення навчання» [7, с. 7]; «рівень компетентностей, якого досяг студент, перевірений оцінюванням» [6, с. 20].

Перелік компетентностей і програмних результатів навчання бакалаврів технології медичної діагностики та лікування наведено у новому стандарті вищої освіти [13]. Існує потреба в розробленні нових освітньо-професійних програм, які визначили б місце навчальних дисциплін, зокрема – хімічних, у системі формування загальних і спеціальних компетентностей та програмних результатів навчання означеної категорії фахівців. Аналіз останніх публікацій свідчить про відсутність таких розробок.

Мета статті – висвітлення хімічних аспектів загальних і спеціальних компетентностей й результатів навчання хімічних дисциплін бакалаврів технології медичної діагностики та лікування, можливостей використання отриманих результатів дослідження для розроблення нових освітньо-професійних програм і навчальних програм у визначеному напрямі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Хімічну складову підготовки бакалаврів технології медичної діагностики та лікування нині забезпечують дві навчальні дисципліни – «Медична хімія» та «Аналітична хімія». Однак, чинні навчальні програми означених дисциплін не орієнтують учасників освітнього процесу на формування хімічних компетентностей і результатів навчання студентів у контексті відповідних освітніх програм та нового стандарту вищої освіти.

Для визначення хімічних аспектів загальних і спеціальних компетентностей й результатів навчання бакалаврів технології медичної діагностики та лікування вдалися до аналізу змісту нового стандарту вищої освіти досліджуваної категорії фахівців [13].

Було встановлено, що серед загальних і спеціальних компетентностей у визначеному напрямі пріоритетними є такі:

I. Загальні компетентності:

«ЗК04. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу».

«ЗК06. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях».

«ЗК08. Навики здійснення безпечної діяльності» [13, с. 6].

«ЗК09. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел» [13, с. 7].

II. Спеціальні компетентності:

«СК01. Здатність здійснювати безпечну професійну практичну діяльність згідно з протоколами, рекомендаціями щодо безпеки та діючим законодавством».

«СК04. Здатність застосувати сучасні методи та технології дослідження тканин та зразків різного походження у лабораторіях різного профілю та розуміння принципів дії цих методів».

«СК07. Здатність застосовувати навички критичного мислення для конструктивного розв'язання проблем».

«СК08. Здатність застосовувати навички наукового дослідження для аналізу, оцінювання або розв'язання проблем» [13, с. 7].

«СК014. Готовність виконувати точно та якісно дослідження, удосконалювати методики їх проведення та навчати інших» [13, с. 8].

Визначені компетентності конкретизовано у нашому дослідженні в таких *хімічних компетентностях*:

ХК01. Здатність застосовувати навички критичного мислення для встановлення залежності між складом, будовою, властивостями хімічних сполук та їх медико-біологічним значенням; причин та наслідків фізико-хімічних процесів, що відбуваються у біологічних рідинах людини.

ХК02. Здатність застосовувати аналітичні методи дослідження, хімічне обладнання, посуд і реактиви.

ХК03. Здатність аналізувати якісний і кількісний склад хімічних сполук із застосуванням відповідних методик.

ХК04. Здатність здійснювати безпечну діяльність у хімічній лабораторії.

ХК05. Здатність до самостійного аналізу сучасної професійно-значущої наукової інформації з хімії, проведення пошукових досліджень хімічного складу біологічних рідин людини, об'єктів довкілля та харчових продуктів, презентації результатів цієї роботи у різних формах (рефератів, доповідей, публікацій у наукових виданнях).

Співвідношення між пріоритетними групами компетентностей розкрито на рис. 1:

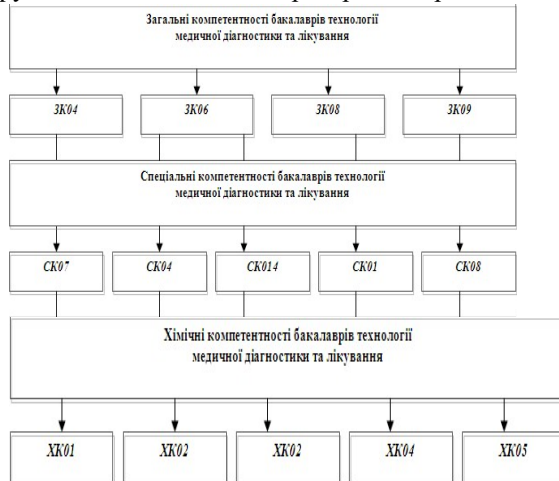

Рис. 1. Ієрархія компетентностей у хімічній складовій підготовки бакалаврів технології медичної діагностики та лікування

На основі аналізу нового стандарту визначили програмні результати навчання з хімічною складовою означеної категорії фахівців:

«ПРН 1. Проводити підготовку оснащення робочого місця та особисту підготовку до проведення лабораторних досліджень, з дотриманням норм безпеки та персонального захисту, забезпечувати підготовку до дослідження зразків різного походження та їх зберігання».

«ПРН 2. Визначати якісний та кількісний склад речовин та їх сумішей».

«ПРН 3. Застосовувати сучасні комп'ютерні та інформаційні технології» [13, с. 8].

Означені програмні результати навчання конкретизували у формі результатів навчання хімічних дисциплін. У процесі формулювання останніх зважали на такі міжнародні вимоги, як: конкретність, об'єктивність, досяжність, корисність, відповідність до кваліфікаційних вимог, вимірюваність [11; 12]. Визначені *результати навчання хімічних дисциплін* класифікували за таксономією Б. Блума [2, с. 18] (табл. 1):

Таблиця 1

Співвідношення програмних результатів навчання та результатів навчання хімічних дисциплін

Співвідношення програмних результатів навчання та результатів навчання хімічних дисциплін

ПРН	Зміст результатів навчання хімічних дисциплін (РНХД)
ПРН 1	РНХД 1. Знання, розуміння. Студент / студентка розуміє: сутність професійно-орієнтованих хімічних понять; методик проведення хімічних досліджень; роботи з лабораторним обладнанням; правил техніки безпеки в хімічній лабораторії
	РНХД 2. Застосування знань. Студент / студентка здійснює математичні обчислення, пов'язані з виготовленням розчинів (реактивів)
	РНХД 3. Застосування знань. Студент / студентка готує розчин
	РНХД 4. Застосування знань. Студент / студентка оснащує робоче місце лабораторним обладнанням, реактивами, засобами особистої безпеки, відповідно до методики проведення хімічного дослідження
ПРН 2	РНХД 5. Аналіз. Студент / студентка знаходить взаємозв'язки між складом, будовою, властивостями хімічних речовин та їх медико-біологічним значенням
	РНХД 6. Застосування знань. Студент / студентка застосовує аналітичні методи дослідження, хімічне обладнання поглот реактивів
	РНХД 7. Застосування знань, синтез. Студент / студентка будує графіки залежності між показниками, які досліджуються в хімічному експерименті, вміє працювати з ними
	РНХД 8. Застосування знань. Студент / студентка здійснює математичні обчислення кількісного складу речовин та їх сумішей
	РНХД 9. Аналіз, синтез, оцінювання. Студент / студентка узагальнює результати проведеного хімічного експерименту у вигляді висновків щодо складу речовин та їх сумішей
	РНХД 10. Застосування знань. Студент / студентка дотримується правил техніки безпеки під час роботи в хімічній лабораторії
	РНХД 11. Аналіз, синтез, оцінювання. Студент / студентка здійснює пошукові дослідження хімічного складу речовин та їх сумішей
ПРН 3	РНХД 12. Аналіз, синтез. Студент / студентка опрацьовує, систематизує і презентує інформацію з хімії з використанням сучасних комп'ютерних та інформаційних технологій

В освітніх програмах визначені компетентності фахівців повинні корелюватися з результатами навчання кожної з дисциплін [7; 8; 11]. Відповідна матриця співвідношень між означеними одиницями хімічної складової компетентнісної освіти бакалаврів технології медичної діагностики та лікування представлена в таблиці 2.

Таблиця 2

Матриця співвідношень між результатами навчання хімічних дисциплін та хімічними компетентностями бакалаврів означеної спеціальності

Результати навчання хімічних	Хімічні компетентності студентів				
РНХД1	+	+	+	+	+
РНХД2	-	-	+	-	-
РНХД3	-	-	+	-	-
РНХД4	+	-	+	+	-
РНХД5	+	-	+	-	-
РНХД6	-	+	+	-	-
РНХД7	-	-	+	-	-
РНХД8	-	-	+	-	-
РНХД9	+	-	+	-	-
РНХД10	-	-	+	+	+
РНХД11	+	+	+	+	+
РНХД12	-	-	-	-	+

Висновки та перспективи подальших розвідок напреду. Таким чином, у результаті проведеного аналізу змісту нового стандарту вищої освіти бакалаврів технології медичної діагностики та лікування було визначено хімічну складову загальних і спеціальних компетентностей, а також програмних результатів навчання означеної категорії фахівців. Це дало можливість сформулювати зміст хімічних компетентностей студентів і результатів навчання хімічних дисциплін. Отримані результати дослідження будуть корисними для розроблення нових освітньо-професійних програм і навчальних програм у визначеному напрямі.

У подальшому планується обґрунтувати методичні підходи до формування й оцінювання результатів навчання хімічних дисциплін у студентів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Barnes V. Five Steps To Create A Progressive, Student-Centered Classroom. – 2013. URL: <http://inservice.ascd.org/five-steps-to-create-a-progressive-student-centered-classroom>.

2. Bloom B.S., Engelhart M.D., Furst E.J., Hill W.H., Krathwohl D.R. Taxonomy of Educational Objectives: the classification of education goals / ed. B. S. Bloom. – Ann Arbor, Michigan: Edwards Bros. – 1956. – 111 p.

3. Заблоцька О. С. Компетентність, кваліфікація, компетенція як ключові категорії компетентнісної парадигми вищої освіти / О. С. Заблоцька // Вісник Житомирського державного університету імені І. Франка. – 2008. – випуск № 39. – С. 52–56.

4. Заблоцька О. С. Компетентнісний підхід як освітня інновація: порівняльний аналіз / О. С. Заблоцька // Вісник Житомирського державного університету імені І. Франка. – 2008. – випуск № 40. – С. 63–68.

5. Захарченко В. М., Калашнікова С. А., Луговий В. І., Ставицький А. В., Рашкевич Ю. М., Таланова Ж. В. Національний освітній глосарій: вища освіта. 2-е вид., перероб. і доп. / за ред. В. Г. Кременя. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100 с.

6. Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система: довідник користувача [переклад з англійської Ю.М. Рашкевич та Ж.В. Таланова]. 2-ге вид. Львів: Вид-во Львів. Політехніки, 2015. – 106 с.

7. Ковтунець В., Луговий В., Калашнікова С., Курбатов С., Таланова Ж. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти в рамках проекту Європейського Союзу «Національний Темпус-офіс в Україні». – 2016. URL: <http://www.sau.kiev.ua/docs/20161220/recomendations.doc>.

8. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, схвалено сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України (протокол від 29.03.2016 № 3), 2016. URL: <http://lawfaculty.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/07-metod-rekomendacziyi.pdf>.

9. O'Neill G., McMahon T. Student-Centered Learning: WHAT DOES IT MEAN FOR STUDENTS AND LECTURERS? – 2014. URL: file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Roaming/Downloads/oneill-mcmahon-Tues_19th_Oct_SCL.pdf.

10. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Дата оновлення:

06.10.2017. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>.

11. Рашкевич Ю. Методичні рекомендації щодо опису освітньої програми в контексті нових стандартів вищої освіти. URL: http://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/1105/Rashkevych_Guidelines.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

12. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.

13. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальність 224 «Технології медичної діагностики та лікування», спеціалізація – лабораторна діагностика. [Чинний від 2018. 12.19]. Вид. офіц. Київ, 2018. – 14 с.

REFERENCES

1. Barnes, V. (2013). Five Steps To Create A Progressive, Student-Centered Classroom. URL: <http://inservice.ascd.org/five-steps-to-create-a-progressive-student-centered-classroom/>.

2. Bloom, B.S., Engelhart, M.D., Furst E.J., Hill, W.H. and Krathwohl, D.R. (1956). Taxonomy of Educational Objectives: the classification of education goals. Michigan: Edwards Bros.

3. Zablotska, O. S. (2008). *Kompetentnist, kvalifikatsiya, komhetentsiya yak klyuchovi kategori kompetentnisnoi paradigmi vishchoyi osviti*. [Competence, qualification, competency as key categories of competence-based paradigm of the higher education]. Zhitomir.

4. Zablotska, O. S. (2008). *Kompetentnistniy pidhid yak osvitnya innovatsiya: porivnyalniy analiz*. [Competence-based approach as educational innovation: the comparative analysis]. Zhitomir.

5. Zaharchenko, V. M., Kalashnikova, S. A., Lugoviy, V. I., Stavitskiy, A. V., Rashkevich, Yu. M., Talanova, Zh. V. (2014). *Natsionalniy osvitniy glosariy: vishcha osvita*. [National educational glossary: higher education]. Kyiv.

6. *Yevropeyska kreditna transforno-nakopichivalna sistema: dovidnik koristuvacha*. (2015). [European credit transfer and accumulation system: user's manual]. Lviv.

7. Kovtunets, V., Lugoniy, V., Kalashnikova, S., Kurbatov, S. and Talanova Zh. (2016). *Metodichni rekomendatsiyi shodo rozroblennya standartiv vishchoyi osviti v ramach proektu Yevropeyskogo Soyuzu «Natsionalniy Tempus-ofis v Ukraini»*. [Methodological recommendations for higher educational standards elaboration in the frameworks of European Union Project «National Tempus-Office in Ukraine»]. URL: <http://www.sau.kiev.ua/docs/20161220/recomendations.doc>.

8. *Metodichni rekomendatsiyi shodo*

rozroblennya standartiv vishchoyi osviti, shvaleno sektorom vishchoyi osviti Naukovo-metodichnoyi Radi Ministerstva osviti i nauki Ukraini (protokol vid 29.03.2016 № 3). (2016). [Methodological recommendations for higher educational standards elaboration]. URL: <http://lawfaculty.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/07-metod-rekomendacziyi.pdf>.

9. O'Neill, G. and McMahon, T. (2014). Student-Centered Learning: WHAT DOES IT MEAN FOR STUDENTS AND LECTURERS? URL: file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Roaming/Downloads/oneill-mcmahon-Tues_19th_Oct_SCL.pdf.

10. *Pro vishchu osvitu: Zakon Ukraini vid 01.07.2014 № 1556-VII. Data onovlennya: 06.10.2017*. [On the higher education: Law of Ukraine]. URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>.

11. Rashkevich, Yu. *Metodichni rekomendatsiyi shodo opisu osvitnoyi programi v konteksti novih standartiv vishchoyi osviti*. [Methodological recommendations for educational curriculum description in the context of new standards of higher education]. URL: http://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/1105/Rashkevych_Guidelines.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

12. *Rozroblennia osvitnih program*. Metodichni rekomendatsiyi / Avt.: V. M., Zaharchenko, V. I., Lugoviy, Yu. M., Rashkevich, Zh. V., Talanova. (2014). [Educational curricula elaboration. Methodological recommendations]. Kyiv.

13. *Standart vishchoyi osviti Ukraini: pershiy (bakalavrskiy) riven, galuz znan 22 «Ohorona zdoroviya», apetsialnist 224 «Tehnologiyi medichnoyi diagnostiki ta likuvannya», spetsializatsiya – laboratorna diagnostika*. [Chinniy vid 2018. 12.19]. (2018). [The Standard of Higher Education of Ukraine: the first (bachelor) level, the field of knowledge 22 «Health Care», specialty 224 «Technologies of medical diagnostics and treatment», major in laboratory diagnostics]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЗАБЛОЦЬКА Ольга Сергіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри «Лабораторна діагностика» Комунального вищого навчального закладу «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради.

Наукові інтереси: методика навчання хімії у вищій школі, дослідження теоретичних і практичних аспектів формування професійної компетентності бакалаврів технології медичної діагностики та лікування.

НИКОЛАЄВА Ірина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, асистент кафедри «Лабораторна діагностика» Комунального вищого навчального закладу «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради.

Наукові інтереси: методика навчання хімії у вищій школі, дослідження теоретичних і практичних аспектів формування професійної компетентності бакалаврів технології медичної діагностики та лікування.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

ZABLOTSKA Olga Serghiiivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, the head of the Chair of Laboratory Diagnostics in Communal Higher Educational Institution «Zhytomyr Medical Institute» Attached to Zhytomyr Regional Council.

Circle of scientific interests: methods of teaching chemistry in higher educational institutions, research of theoretical and practical aspects of the

formation of medical diagnostics and treatment technology bachelors' professional competence.

NIKOLAEVA Iryna Mykolaivna – Candidate of Pedagogical Sciences, an Assistant at the Chair of Laboratory Diagnostics of Communal Higher Educational Institution «Zhytomyr Medical Institute» of Zhytomyr Regional Council.

Circle of scientific interests: methods of teaching chemistry in higher educational institutions, research of theoretical and practical aspects of the formation of medical diagnostics and treatment technology bachelors' professional competence.

Стаття надійшла до редакції 02.05.2019 р.

УДК 351.851:37.014 (477) (410)

ЄВТУХ Микола Борисович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України
<https://orcid.org/0000-0001-2947-3241>
 e-mail: pednauk@gmail.com

САВЧЕНКО Наталія Сергіївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
<https://orcid.org/0000-0003-0420-3289>
 e-mail: nataliy-savchenko@yandex.ua

ІСТОРИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В АНГЛІЇ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Взаємопов'язаність та взаємозалежність країн та народів сучасного світу, інтернаціоналізація науки та культури, загострення глобальних проблем людства, вирішення яких неможливо без виходу за національні рамки, – все це зумовлює першорядну важливість вивчення світового досвіду в різних сферах суспільного життя, різних галузях наукових знань. У цьому контексті все більш актуальною стає роль історії педагогіки, як наукової дисципліни, в рамках якої проводиться ретельне та систематичне вивчення світового процесу розвитку освіти, що має велике теоретичне значення та сприяє кращому розумінню його закономірностей. Разом з тим конкретне ознайомлення зі змінами, що відбуваються в сфері зарубіжної освіти, з їх позитивними та негативними аспектами є важливою умовою глибокого осмислення наших власних проблем, у зв'язку з

втіленням стратегічних завдань світових освітніх тенденцій – гуманізації, інтернаціоналізації та глобалізації освітніх процесів, виправлення помилок та прорахунків, прийняття оптимальних рішень, що стосуються різних сторін організації та діяльності всіх навчальних інституцій.

В умовах інтеграційних процесів, що відбуваються сьогодні в світі, перед системою професійно-технічної освіти України постають нові завдання, шляхи розв'язання яких можливі за умови достатнього знання систем освіти різних зарубіжних країн. У процесі цих трансформацій є доцільним звертатися до історичного досвіду провідних розвинутих країн світу та вивчати витoki, підґрунтя формування та розвитку технічної освіти з метою виявлення можливостей їх урахування у виробленні оптимальних та перспективних шляхів подальшого розвитку технічної освіти в Україні.